

Grönstrukturplan för Åstorps kommun KORTVERSION

Antagen av kommunfullmäktige 2011-xx-xx

INLEDNING

Grönstrukturplanen har arbetats fram i projektform under 2010. I projektgruppen har ingått: Jan Alfredsson, bildningsförvaltningen, Lina Dössing och Anders Aronsson, miljökontoret, Camilla Persson och Elisabeth Dahlgren, samhällsbyggnadskontoret, Lena Rönning, stadsarkitekt och Linda Svederberg, projektledare och planarkitekt, bygg- och miljökontoret.

Åsa Jakobsson och Tony Svensson, biologer från Regionmuséet i Kristianstad, har inventerat och bedömt områdenas artrikedom och den biologiska mångfalden. Grönstrukturplanen har förankrats genom samråd i november 2010 hos samtliga förvaltningar och instanser i kommunen, politiska partier, föreningar och intresserade privatpersoner.

Grönstrukturplanen består av två delar, dels huvuddokumentet *Grönstrukturplan för Åstorps kommuns samhällen*, som har utarbetats av planarkitekt Linda Svederberg och dels en sammanfattande kortversion av huvuddokumentet, som har utarbetats av stadsarkitekt Lena Rönning.

VAD ÄR GRÖNSTRUKTUR?

Med begreppet grönstruktur omfattas all grön mark i staden/samhället och dess omgivning. Här ingår parker, klippta allmänna gräsmattor, naturområden, bostadsgårdar, skolgårdar, kyrkogårdar, koloniområden, vägimpediment, vattenområden och privata trädgårdar.

Grönstrukturens viktigaste funktioner

- Folkhälsan (plats för vila, rekreation, lek och mötesplatser)
- Stadens identitet (kulturhistoria, stadsbild, attraktivitet mm)
- Stadens hälsa och klimat (luftrening, dammbindning, temperaturutjämning, lä, skugga, biologisk mångfald, naturligt kretslopp)

VARFÖR BEHÖVER VI EN GRÖNSTRUKTURPLAN?

Vi behöver en helhetsbild över grönstrukturen i våra samhällen för att utveckla och binda ihop befintliga gröna värden i våra bebyggelsemiljöer samtidigt som det är angeläget att undersöka möjligheter till att förtäta våra samhällen. Som stöd i pågående översiktsplanarbete och kommande detaljplaner syftar grönstrukturplanen till att lyfta fram **Åstorps, Nyvångs, Kvidinges** och **Hyllinges** möjligheter bli till att vidareutveckla den gröna kvaliteten, öka dess attraktionskraft, binda ihop grönstrukturuområden och samtidigt ge stöd vid planering av förtätningar. Grönstrukturens kopplingar till gång- och cykelvägar är angelägna att arbeta vidare med.

BEFINTLIG GRÖNSTRUKTUR

Våra samhällens befintliga grönstruktur beskrivs utifrån tre aspekter¹:

- Tillgång – den faktiska resursen grönstruktur och dess beståndsdelar
- Nåbarhet – den faktiska och upplevda tillgängligheten till grönstrukturen
- Kvalitet – grönstrukturens storlek, innehåll och värden.

I våra samhällen är bebyggelse- och grönstrukturen relativt likartad bortsett från Åstorps mest centrala delar. Övervägande del av bostadsbeståndet består av småhus med egna trädgårdar, vilket medför att det privata trädgårdsrummet blir dominerande och utgör en mycket viktig helhet. Utöver trädgårdsmarken består **tillgången** av grönstrukturen i samtliga samhällen av ungefär lika delar parkmark, naturmark, rekreationsmark och impedimentytor.

För att grönstrukturen skall upplevas som **nåbar** bör den finnas inom 300 meter från bostaden², vara attraktivt utformad och utan barriärer. Maximalt 1000 meter³ anses vara ett rimligt avstånd till naturområden. Stora flertalet av våra bostäder har 300 meter eller mindre till parkmiljö. För Åstorp och Nyvång tillgodoses nåbarheten för lite mer än hälften av bostäderna. För Nyvång och västra delarna av Åstorp är avståndet till naturområden mer än 1000 meter. En mycket viktig faktor ur rekreativ synpunkt är att gång- och cykelvägar och grönstråk skall sträva efter att hänga ihop. Detta ser relativt bra ut för våra

¹ Bostadsnära natur – inspiration och vägledning, Boverket 2007

² Bostadsnära natur – inspiration och vägledning, Boverket 2007

³ Fredman, 2005

samhällen men det är angeläget att fortsätta utveckla dessa möjligheter. En betydande del av våra lokalgator, ofta hastighetsbegränsade till 30 km/h, utgör en stor del av dessa länkar.

Kvaliteten i goda stadsmiljöer består av att skapa och utveckla goda livsmiljöer och gott lokalklimat. Allt fler vetenskapliga studier visar på hur hälsa kopplas till tillgång på gröna områden⁴. I grönstrukturplanen har inventeringen gjorts utifrån tre värdeperspektiv:

- Sociala värden, aktiviteter, upplevelser, rekreation och mötesplatser.
- Kulturella värden, hamlade träd, alléer, fornlämningar, skulpturer, koloniträdgårdar, kyrkogårdar, äldre parker.
- Ekologiska värden, reglerande, bärande, producerande och informativa ekosystem som är starkt kopplade till människors mentala och fysiska hälsa, dessutom gott lokalklimat som biologisk mångfald, dagvattenhantering, skugga och luftrening.

Inventering visar att generellt kan park- och naturmarkers **sociala** värden utveckla en större mångfald och tydligare karaktärer. Många platser skulle kunna utveckla **kulturella** värden mycket mer med tanke på exempelvis dess historia, attraktivitet och pedagogik.

VÅRA OLIKA MÅLGRUPPER

Alla vi människor har på olika sätt behov och glädje av den grönstruktur som finns i våra samhällen. I denna utredning fokuseras på barn, ungdomar, äldre och besöksnäring.

Barn och ungdomar är våra största användare av grönstrukturen för transport, lek, rekreation och samvaro med andra barn och bör prioriteras högst. Forskning visar att barn behöver röra sig mer och att de av olika skäl känner sig stressade och pressade både i skolan och på fritiden. De drabbas allt mer av välfärdssjukdomar som hittills drabbat den äldre generationen. Tillgång till grönstruktur påverkar deras fysiska och psykiska välbefinnande positivt. Det är viktigt att poängtera att barn inte anses mogna att cykla eller ta sig fram på egen hand förrän i 12-13-årsåldern. Dessa begränsningar gör att de mindre barnens tillgång till grönområden⁵ bör ligga i närområdet. Intervjuer har gjorts med skolbarn i Åstorp som visar att platser är viktigare än lekplatser och att man därför bör satsa på att utveckla mer identitet kring platser i grönstrukturen. Bland ungdomar och unga vuxna är sociala aktiviteter, som att se på och delta i folkliv⁶ och evenemang ofta högt rankade, vilket säger att mötesplatser är mycket värdefulla.

Många **äldre** har flyttat från egen villa för ett bekvämare boende. För denna målgrupp finns ett stort behov av park- och naturmark, där tillgänglighet, säkerhet och trygghet är viktiga faktorer. Träd, grönska, vatten, skugga, vackra vyer, sittplatser och mötesplatser är viktiga kriterier. För omsorgsboende är det extra angeläget med korta avstånd till gröna oaser.

Åstorps kommun har förmånen att kunna erbjuda inkörsporren till Söderåsens naturvärden nära Åstorps samhälle. I Kvidinge pågår projekt med koppling både till åsen, Tomarps kungsgård och Rönne ås dalgång. **Besöksnäringens** betydelse med inriktning mot rekreation och upplevelser kommer sannolikt att öka i framtiden och det kan då vara värdefullt att knyta detta bl a till intressanta och vackra grönområden och parker i våra samhällen. Nyvångs gruvepok med gruvhögen och dess spännande kulturella bakgrund är angeläget att arbeta vidare på.

ANALYS AV GRÖNSTRUKTUREN I VÅRA SAMHÄLLEN

Trädgårdsmarken dominerar i våra samhällen eftersom övervägande del av bostadsbeståndet är småhus. Utöver trädgårdsmark består grönstrukturen i våra samhällen av lika delar parkmark, naturmark, rekreativ mark samt impedimentytor förutom i centrala Åstorp, där stadskaraktären är påtaglig.

ÅSTORP se karta Grönstruktur Åstorp väster/Nyvång och karta Grönstruktur Åstorp öster
Tillgång till grönområden och parker i Åstorp är arealmässigt god och det finns ca 58m² parkmark per invånare. Av denna areal är 50% parker och nästan alla invånare i våra samhällen har mindre än 300 meter till närmaste park. Det är främst kvarteren öster om Rågenskolan som har längre men där finns nära tillgång till skolans parkliknande skolgård. Parkerna har överlag ett ganska lågt värdeinnehåll men förut-

⁴ Grönområden för fler, Statens folkhälsoinstitut, 2009

⁵ Gröna fakta nr 8 2006, Barn söker trygghet, spänning och utmaningar

⁶ Sociotophandboken, Stockholms stad

sättningarna är goda att utveckla dessa. En ganska stor del av parkerna utgörs av gröningar av varierad kvalitet och behovet av vissa kan ifrågasättas. Många har goda förutsättningar att utvecklas medan andra är intressanta att studera ur förtätningssynpunkt.

Bostadsområdena i västra och norra delarna av Åstorp har mer än 1000 meter till naturområde. Förutsättningar finns att utveckla mark kring Humlebäcken som rekreativ naturmark. För den västra delen finns möjlighet att utveckla befintliga grönytor och stärka dess parkkaraktär. Centralt i Åstorp finns utvecklingsbehov av gångstråk, som kopplar samman och väcker intresse för närliggande park- och naturmark. Goda förutsättningar finns för att utveckla attraktiva kopplingar från centrum/järnvägsstationen mot Söderåsen, likaså att vidareutveckla skyltning om vandringsleder och intressanta upplevelsemål.

Biologisk mångfald

I Åstorps samhälle finns endast ett fåtal grönområden, där den biologiska mångfalden bedöms som hög. Se karta grönstruktur Åstorp väster/Nyvång nr A20, A31 och A34. Ett flertal områden bedöms ha goda naturvärden exempelvis A13, A14 och A15. Vid Björnekullaskolan finns goda biologiska värden av dels större lövträd och den intressanta flora som växer på kullarna kring en sandplan i söder.

Bild 1 Åstorp med trädgårdsstadens kvaliteter

Bild 2 Barnens bästa lekplats är i skogen

Viktigast ur grönstruktursynpunkt för Åstorp!

- Vidareutveckla närnaturområdena!
- Öka kärnområdenas värdeinnehåll!
- Utveckla kärnområden av Humledalens park (A17) och naturområdet norra dammområdet!
- Utveckla Humlebäckens förutsättningar som rekreationsstråk!
- Utveckla gröna rekreativa kopplingar mellan samhället och Söderåsen!

NYVÅNG se karta grönstruktur Åstorp väster/Nyvång

Tillgång till parkmark är god, det är dock angeläget att vidareutveckla Gruvparken, (N1) och Carl Cervins park (N2) samt bollplanen i gruvmuséets park. Tyvärr saknas naturmark inom rimliga gång- och cykelavstånd. Det kulturhistoriskt riksintressanta området i och kring Nyvångs slagghög är instängslat. Ett samarbete mellan markägare och kommun kring slagghögsområdet är därför mycket angeläget för att nyvångsbor och besökare skall kunna få tillträde till detta unika område.

På sikt bör kommunen arbeta vidare med gång-, cykel- och ridvägar för att knyta samman Nyvång med omgivande landskap, bebyggelse och rekreativa målpunkter. Markvägen mot Västra Broby med dess vackra kyrkomiljö vid Kölebäcken är ett exempel på denna utveckling, likaså kopplingen till nytt verksamhetsområde väster om Malmövägen i Åstorp med förslag på nya gång- och cykelvägar bl a längs Kölebäckens våtmarksområde.

Biologisk mångfald

Ungefär hälften av grönområdena har goda naturvärden och den andra hälften har låga. Höga naturvärden saknas tyvärr helt. Nyvångs koloniområde i nordvästra delen av samhället utgör en värdefull frizon för

bl a fåglar och insekter. Området är i behov av att snyggas upp men det är viktigt att göra detta varsamt och bl a spara gamla fruktträd.

Bild 3 Från Nyvångs gravhög är utsikten vacker

Bild 4 Den fina blåvingen

Viktigast ur grönstruktursynpunkt för Nyvång!

- Öka kärnområdenas värdeinnehåll!
- Tillgängliggöra Nyvångshögen som natur- och kulturområde för allmänhet och besökare!
- Arbeta långsiktigt mot att utveckla bl a Humlebäcken och Kölebäcken till rekreativa målpunkter!
- Utveckla kopplingar till kyrkoområdet i Västra Broby!

HYLLINGE se karta Grönstruktur Hyllinge

De allra flesta hyllingebor har tillgång till privat trädgård. Nära nog alla har 300 meter eller mindre till en parkmiljö. Hyllinge ligger i topp med hela 88m² per invånare. Hyllinge uppfattas därför som en mycket grön boendemiljö. Samhället omges av odlingslandskap och det finns endast ett mindre naturområde, Hyllinge skog (H10), som är lättillgängligt för allmänheten. I stort sett alla hyllingebor har 1000 meter eller mindre till Hyllinge skog, men eftersom naturområdet är så pass litet är det angeläget att även utveckla naturområdet kring Vege å.

Värdeinnehållet i parker och naturområden är generellt ganska bra men bör vidareutvecklas. Vissa gröningar och gräsytor kan ge utrymme för mindre förtätningar.

Biologisk mångfald

De biologiska värdena i Hyllinges grönområden är övervägande låga. Högst naturvärde har Hyllinge skog. En intressant yta för spridning av arter från Hyllinge skog är grönstråket närmast vägen norr om golfbanan, som troligen är en viktig länk mellan skogen och Parkbyns park (H1).

Bild 5 Tegeldammen söder om Hyllinge skog

Bild 6 Lydinge golfbana skänker grön glädje

Viktigast ur grönstruktursynpunkt för Hyllinge

- Öka kärnområdenas värdeinnehåll!
- Vidareutveckla naturområdet Hyllinge skog!
- Utveckla området kring Vege å (H7) som kärnområde!

KVIDINGE se karta Grönstruktur Kvidinge

I Kvidinge utgör den privata trädgårdsmarken ca 75% av grönstrukturen, dock finns endast 27m² parkmark per invånare. Hälften av de boende har 300 meter eller mindre till parkområde. Parkområdena behöver utvecklas för att få ett större värdeinnehåll. Gröningen vid monumentet (K6) har förutsättningar för att utvecklas till att uppnå parkliknande kvaliteter. Området kring järnvägsstationen/biblioteket skulle vara mycket lämpligt för att vidareutveckla som mötesplats med gröna kvaliteter.

Till naturområdet Prästamarken har de flesta boende mindre än 1000 meter. Boende öster om Monumentparken och i Sönnarslöv har dock längre än 1000 meter till naturmark. Kvidinges hembygdsförening arbetar aktivt inom ramen för ett Leaderprojekt för en vandringsled från Skåneleden-Söderåsen ner till Kvidinge, vidare mot Tomarps kungsgård, därefter mot Tomarps ene och eventuellt in i Klippans kommun. Denna led skulle vara mycket positiv för de boendes möjligheter till rekreation och för besöksnäringen.

Biologisk mångfald

Tomarps ene (K9) och kyrkomiljön kring Kvidinge kyrka har höga biologiska värden. Midsommarparken (K2) och Stenqvists park (K4) har goda naturvärden, främst på grund av trädens grova stammar med ihåligheter och savflöden samt tillgång till blommande/bärande träd och buskar. Monumentområdet (K6) har en intressant flora med arter som hör hemma i äldre betesmarker och gräsytor som sköts extensivt. Vissa av arterna har funnits i området under flera tusen år.

Spridningsmöjligheterna mellan de olika grönytorna i södra Kvidinge nära riksväg 21 är begränsade. Kommunens planer på gång- och cykelstråk skulle förbättra situationen om de tangerar dessa grönytor och utformas så att de underlättar spridning. Järnvägen genom Kvidinge utgör en spridningsbarriär och området bör inte hårdgöras mer än i dagsläget. Om möjligt bör arters spridningsmöjligheter från kyrkområdet och söderut förbättras. Kvidinge kyrkomark har höga värden både ur kultur- och natursynpunkt och området har stor betydelse för grönstrukturen i Kvidinge. Utmed vägen till samhället växer grova solitära träd av ask, skogslönn, ek och lind. Här finns den rödlistade grynnig dagglav samt många andra intressanta lavar, mossor och växter.

Bild 7 Vackra strövområden vid Tomarps ene

Bild 8 Tomarps kungsgård

Viktigast ur grönstruktursynpunkt för Kvidinge

- Se över och efterfölj sköteselplanen för Prästamarken!
- Öka kärnområdenas värdeinnehåll!
- Utveckla området kring monumentet (K6) till kärnområde och tillvarata potentialen som besöksmål!
- Ta tillvara den centrala impedimentsmarken!
- Förbättra och stärka kopplingen till Söderåsen, Tomarps kungsgård, Tomarps ene och Rönne å!